

LA TARTRANA

RECULL DE COSES NOSTRES

butlletí de règim interior del
CENTRE D'ESTUDIS D'ALTAFULLA

any V. 2ª època. altafulla, març del 1983

núm. **21**

COSTUMS I TRADICIONS PERDUDES I D'ALTRES QUE SEGUEIXEN

PLANTAR EL MAIG

Hi ha algunes tradicions o be costums de pobles -entre ells la nostra Vila d'Altafulla- que s'acostumaven a fer des de molts anys enrera. Ja de molt petit jo havia vist que en arribar el primer de maig, mes anomenat de les flors, cada any per aquestes dates -dia més, dia menys, això sí, recaient sempre en diumenge- en néixer el dia, les persones que anaven a missa primera tenien la sorpresa que havia aparegut plantat un pi. D'això se'n deia plantar el maig. Uns anys a la Placeta, davant casa Robert, d'altres davant de ca Macaya, altres anys a la Barceloneta... Be, cada any en un lloc diferent; aquest pi havia estat triat el dia anterior, escollit d'entre els més alts i transportant-lo i plantant-lo de nit per donar la sorpresa. Llavors, per aquesta feina no calia patir-hi gaire, ja que de la "Forestal" ni se'n parlava. En aquests temps que vivim hauríem de sol.licitar-ho amb un any d'antel.lació i gastar molt de paperam i diners. Aquesta tradició voldria significar en aquella època que després dels mesos de tardor i d'hivern, molt cruents, havia arribat la primavera i amb ella el bon temps, per ser aquells anys molt diferents dels que estem vivint ara, ja que ens consta -perquè molts ho havíem vist- que les senyores i jovenetes anaven al mes de Maria i al sarau amb ventall per la calor que ja tenien. Això es feia cada any a la nostra Vila, però s'ha perdut del tot aquesta tradició. Crec, però, que en alguns pobles de la província encara se segueix fent.

LES CARBASSADES

També fins fa molts pocs anys, acostumava, algun jove que altre, unes vegades com a venjança i d'altres com a agraïment i finesa, a llançar damunt del portal d'on vivia aquella noieta que li havia donat carbassa al ball o l'envelat -be perquè no li agradava el xicot, be perquè aquell dia no tenia ganes de ballar- productes desagradables. En aquest cas, i en la matinada d'un proper diumenge, llançaven damunt d'aquell portal galledes d'ingredients pudents -suc de

porc- que en despertar al matí i trobar-se amb aquest present deuriem, els familiars de la noieta, netejar-ho tot seguit per lliurar-se de la pudor i de l'averkonyiment de la noia. D'altres més benèvolts ho feien amb pintura vermella o mangra. Ja podem suposar-nos les despeses que l'haver de pintar de nou la façana costaria a la família. Però en el cas que el jove estigués content i pensava fer l'aleta a la noia volguda, aquesta era obsequiada amb una enramada enfront del seu portal, amb les millors flors que podia aconseguir. Això sembla també que ja no es fa a Altafulla.

Com anècdota curiosa i que podia haver ocasionat un greu torn, segons em contà qui ho visqué, puc dir que en anar a cercar les galledes de brutícia que detallàvem per anar a venjar-se d'una noieta, un jove altafullenc estigué a punt de perdre la vida. Existia un corral sota els pins del castell, camí del cementiri, darrera l'Església, on hi havia un aixoll de porcs, i per aconseguir saltar la paret, en Xinel.lí, mosso de casa el ferrer -mort a l'Espluga de Francolí deu fer un parell d'anys- tingué la mala sort de caure al pou del suc dels porcs, quedant enfonsat fins mig cos. Davant els crits que va fer, en Daniel Vilaró, que seguia les seves passes, pogué treure'l amb molta dificultat i lliurar-lo d'una mort segura.

ELS ESQUELLOTS

Dintre d'aquest segle, i crec que abans també, ha estat costum que, en casar-se un vidu amb una soltera o una vídua amb un solter de la nostra Vila, per tradició, després de la celebració del matrimoni sempre acostumaven els nou casats a sortir de viatge per ciutats boniques d'arreu del món. Al retorn d'aquest, i com si se'ls hagués espiat, corria tot seguit la veu pel poble, i en arribar la primera nit s'organitzava entre joves, petits i grans l'esquellotada amb tots els objectes que venien a mà (llaunes de veremar, paelles, jocs de picarols i algun cargol de mar) fent el soroll que de tots aquests instruments es pot esperar i davant la casa d'aquest nou matrimoni. Si aquests es feien l'adormit i no sortien al balcó o a la finestra per oferir-nos una quantitat com a obsequi per anar al bar a fer un petit refresc per la rondalla ofrenada, l'endemà a la mateixa hora es tornava a celebrar aquest concert, perllongant-se un bon xic més si aquests continuaven fent-se l'adormit. I això, de seguir així, cada dia es feia més gros, afegint-s'hi més gent fins que s'arribava a aconseguir l'ofèriment de la nova parella.

Segons em conten, fa menys de dos anys va haver-hi un fill d'Altafulla que es casà amb una vídua de Barcelona, i en la seva estada a la nostra Vila foren obsequiats amb una d'aquestes esquellotades, no donat lloc a que hi hagués repetició, obsequiant molt gustosos als components de la rondalla.

LA TARTRANA INFORMA

(complement del número 21)

Poques notícies podem donar-vos en aquesta ocasió, però les que tenim aquí estan:

- el proper dissabte dia 23 d'abril, sant Jordi, hi haurà la presentació del llibre ESTUDIS ALTAFULLENCES al Fòrum. Us en trametem la invitació.
- per la primera quinzena de maig estem preparant una excursió a Ardenya i Vilabella, de la qual us informarem properament.
- a partir d'ara, de la secció de meteorologia i registre civil se n'encarregarà Judit Gatell i Ballesté, nova col.laboradora a qui donem la benvinguda.
- al complement a La Tartrana 20, en la relació de difunts de l'any 1982 algú ens ha fet notar que no s'hi trobava l'antic metge d'Altafulla, Dr. Miguel Sanz Cañada. No hi figura per la senzilla raó que la seva mort està inscrita al registre civil de Tarragona.

NAIXEMENTS

- 1.- Ana Isabel Rodríguez Carrasco, nascuda el 7 de gener
- 2.- Xavier Sabaté Zapata, nascut el 7 de febrer
- 3.- Jordina Rovira Solé, nascuda l'11 de febrer

MATRIMONIS

N'hi ha hagut tres, tots ells de fora vila.

DEFUNCIONS

- 1.- 5 de gener del 1983 David Casahuga Masoy (c). Manresa, 2.3.1902
- 2.- 11 de febrer del 83 Mercè Pérez Acero (v). Barcelona, 12.4.1904
- 3.- 30 de gener de 1983 Teresa Inglés Teixidó (v) Altafulla, 22.8.1904

EL TEMPS

REGISTRO DE DATOS

Hora 12 Mes FEBRERO Año 1983

Día	TEMPERATURAS (°C)				HUMEDAD %	VIENTO			PRE-SION mb	PRECI-PITACION-mm
	Máx.	Mín.	Seco	Húmedo		Direcci (grados)	Fuerza (nudos)			
	T _M	T _m	T _S	T _n		H	D	F		
1	22	8			57				1022	
2	25	8			60				1026	
3	18	12			80				1029	
4	15	12			72				1027	
5	10	10			87				1027	ina
6	12	5			76	NO	25		1018	
7	12	5			76	NO	25		1018	
8	15	2			74	SSE	25		1018	
9	10	2			60				1020	
10	9	2			50				1029	
Total										
11	10	3			98	NS	5		1021	
12	7	5			98	NE	5		1021	
13	6	5			68				1021	2'1
14	6	1			68				1021	
15	11	2			84				1023	
16	11	0			100	EES	10		1024	
17	15	1			75	EN	10		1026	
18	13	3			65	EN	10		1026	
19	14	3			60	EES	5		1026	
20	15	4			88				1024	
Total										
21	15	4			88				1024	
22	15	7			87	EN	5		1025	
23	11	10			100	EN	10		1025	0'4
24	13	11			100	EN	15		1025	6
25	20	12			66	EN	15		1022	7'2
26	20	12			63	EN	15		1022	12'8
27	21	12			73				1022	
28	21	12			73				1022	
29										
30										
31										
Total										28'5 litros
Total mensual										
Media mensual	14	4'82								

REGISTRO DE DATOS

Hora 12 Mes ENERO Año 1983

Día	TEMPERATURAS (°C)				HUMEDAD %	VIENTO			PRE-SION mb	PRECI-PITACION-mm
	Máx.	Mín.	Seco	Húmedo		Direcci (grados)	Fuerza (nudos)			
	T _M	T _m	T _S	T _n		H	D	F		
1	14	6			72				1029	
2	16	7			90				1030	
3	15	6			92				1029	
4	15	5			91				1026	
5	13	4			89				1028	
6	16	7			87				1028	
7	14	6			76				1026	
8	15	8			85				1024	
9	15	3			74				1026	
10	12	2			69				1020	
Total										
11	13	2			77				1026	
12	14	3			76				1031	
13	15	4			80				1028	
14	15	5			78				1032	
15	15	5			77				1030	
16	15	5			77				1028	
17	18	1			90				1025	
18	19	6			71	EES	5		1023	
19	18	5			78	EES	5		1024	
20	17	3			75	NNE	15		1030	
Total										
21	10	0			56	S	15		1029	
22	10	0			56	S	15		1029	
23	11	2			88				1029	
24	11	2			88	EN	5		1029	
25	15	2			69				1039	
26	15	5			75	S	15		1029	
27	24	0			75				1029	
28	18	1			75				1029	
29	15	1			75				1027	
30	15	3			78				1028	
31	15	6			75	SE	15		1021	
23	10				70				1026	
Total										
Total mensual										
Media mensual	14'8	4'32								

bodel, s. a. Material didáctico y equipamientos

En la desena de l'any 20 al 30, molts encara ho recordaran, es casà una noia soltera d'aquí amb un vidu barceloní. Semblava com si no se'n volgués parlar, ja que la cerimònia se celebrà allí, però va picar l'espia i se sabé que en realitat el nuvi era vidu. La primera nit que foren descoberts aquí a la vila, s'organitzà l'esquellotada, la qual va durar més d'una setmana. anant-hi cada dia més gent, inclús alguns dels estiuejants que ja es trobaven aquí. En una d'aquestes nits, i mentre els esquellots estaven sonant davant la casa del nuvi, se sentiren uns trets que sembla que provenien del terrat de la casa. La nit següent, va haver-hi com un desbordament de tot el poble sencer, havent donat part abans a les autoritats, i amb la presència de la guàrdia civil com a protecció dels que celebràvem l'esquellotada. La brometa ultrapassà els quinze dies, éssent tant espectacular que donà lloc a que vinguessin gent dels pobles de la rodalia els darrers dies. Segons s'explica, per fi s'arribà a un acord amb la intervenció d'una comissió capitanejada per les autoritats i el xòfer del Sr. Ignasi Martí (l'Anton Martí), que havia estat el capdevanter tots els dies de l'esquellotada. S'aconseguí acabar la festa amb un gran ball de nit celebrat amb orquestra i tot davant de ca Macaya, assistint-hi veïns i estiuejants que havien seguit la broma els darrers dies.

Resumint sobre les costums o tradicions perdudes i d'altres que segueixen, crec convenient fer uns suggeriments o precés. Fent referència a plantar el maig, està clar que els temps han canviat molt, però crec que és llastimós que es perdin aquestes tradicions fines i boniques que no fan mal a ningú i a la vegada enalteixen la cultura d'un poble.

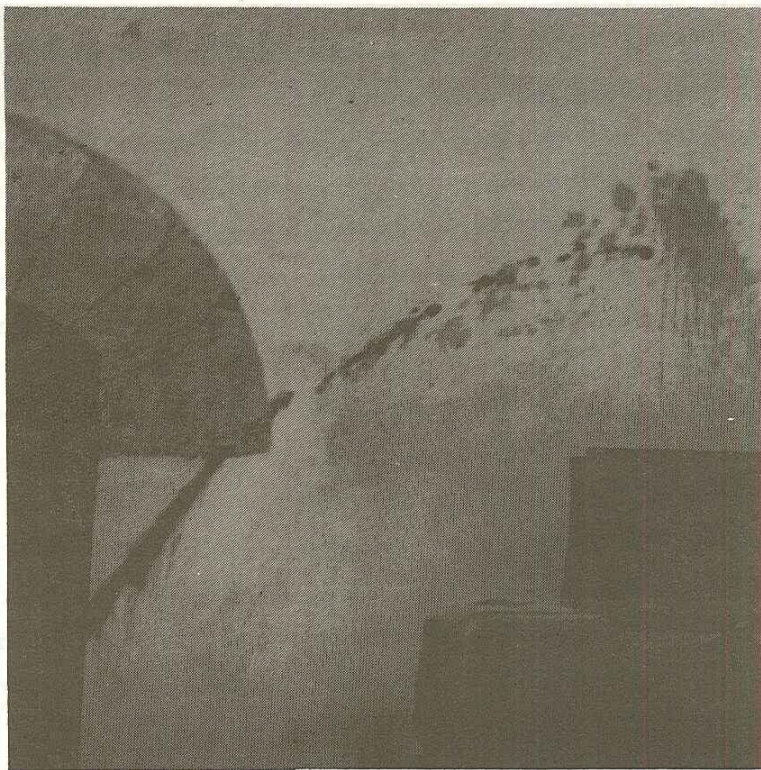
Pel que fa a les carbassades, si be aquest costum s'ha perdut també, jo diria que ens en hem d'alegrar, tota vegada que si be els que la practicaven amb finesa podia acceptar-se'ls de bon grat i felicitar-los, els venjatius ho feien amb porqueries, éssent molt desagradable, no tans sols per als perjudicats sinó també per als veïns per haver de presenciar espectacle de tant poc gust. Quant als esquellots, aquest costum persisteix a la nostra vila, però hem d'exposar-ne els pros i els contres. Si hom accepta de bon grat que se li faci l'esquellotada, no hi ha problema, però, pregunto jo, si alguna d'aquestes parelles de nou casats no volen saber-hi res, per què no se'ls pot deixar tranquils? Tal vegada va ser el cas que hem referit anteriorment; suposem que no era pas per no poder pagar el refresc. Hem de fer present, també, que es recitaven versos, algun d'ells picaresc, la qual cosa podia amofinar el nou matrimoni.

El meu pare ens explicava, quan jo era jovenet, un cas que no sé si va passar a Tarragona o a un altre poble veí. A un senyor se

li va morir la muller, a la que estimava molt, però s'hagué de casar poc temps després. En sentir el soroll de l'esquellotada que li varen fer, baixà tot seguit i els digué que acceptava de bon grat que se li fes, però que agrairia no fos anomenada per res del món la seva estimada difunta. En tornar al pis, i després d'uns moments d'esquellotada, va sentir que es dedicaven uns versos en extrem molestos a la seva anterior muller. Baixà enrabiad, tirant un tret al que estava recitant, i el va matar.

El cas concret de l'anècdota del Xineli em fou explicat per Daniel Vilaró, fill de la nostra vila i resident a Barcelona.

JOSEP SABATE i ELIAS

Fragment de la que creiem que és l'última carbassada d'Altafulla, feta per la primavera de 1975 a una casa del carrer de baix amb pintura verda. (foto Joan Carnicer).